

MEZEY KATALIN

Dsida Jenő emléktáblája Budapesten

Június 11-én délután irodalmi emléktáblát avattak a zuglói Ilka utca 15-ös számú, négyemeletes lakóház homlokzatán. „E házban élt szüleivel az I. világháború előtti években Dsida Jenő (1907–1938) költő, műfordító, és itt született testvére, Csengeri Aladár (1911–1986) színművész” – olvasható a szép emléktáblán, amely Oláh Katalin Kinga szobrászművész munkáját dicséri.

A párás hőségben kicsiny, de neves résztvevőkből álló közönség gyűlt össze az emeletes házaktól közrefogott utcában, amelynek ezen a szakaszán még egy zöld foltocska sem található. A XIX. század végén épült, vörös téglaborítású, puritán bérházban élt 1910-től 1914-ig, hároméves korától hétéves koráig az erdélyi magyar irodalom jeles alakja, a tragikus sorsú Dsida Jenő. Édesapja hivatása szólította a családot a fővárosba, és az I. világháború kitöréséig, az édesapa háborúba indulásáig laktak Zuglóban.

Muzsnay Árpád, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület főtanácsosa, a fáradhatatlan irodalomkutató és helytörténész találta meg a család budapesti lakhelyét Dsida Jenő öccsének, Aladárnak a születési anyakönyvi kivonata alapján. Ő kezdeményezte az emléktábla állítását a költő halálának 80. évfordulójára, amely több irodalmi szervezet, így az EMKÉ-n kívül az Írók Alapítványa és a Petőfi Irodalmi Múzeum összefogásával valósult meg.

Noha 1944-től 1958-ig Dsida Jenőnek még a nevét sem volt szabad említeni, sem a hazai, sem a határon túli hivatalos irodalmi életben, versei mély nyomot hagytak az erdélyi közönség szívében. 1990 után, sorra megjelenő verseskönyveinek és kritikai felfedezésének köszönhetően az anyaországban is elismert költő lett ismét, az elmúlt harminc évben jelentős kultusza alakult ki.

A család a trianoni békediktátum következményeit már Szatmárnémetiben, a költő szülővárosában érte

meg. Dsida itt járta ki iskoláit, itt jelentkezett első versével 1923-ban, szinte még gyerekként: „Tizenöt és fél éves voltam, amikor első versem – valami kis névnapi köszöntő – megjelent Benedek Elek nagyapó Cimborájában, s akkor kaptam az első honoráriumomat. Azóta sem voltam olyan boldogan büszke és magammal meglegedett, mint akkor” – olvashatjuk önéletírásában. Érettségi után családja kívánságára Kolozsvárra ment jogot tanulni. De itt is az irodalom foglalkoztatta leginkább, éveken át a Pásztortűz című folyóirat munkatársa volt. *Leszelkedő magány* című első verseskönyvét is Kolozsváron adta ki 1928-ban. Ekkor, 21 évesen már

nemcsak érett költő, de kiváló formaművész is, aki szabadverseiben is igényes: költői látásmódja egyedülálló és eredeti. Kosztolányi Dezsőt és a Nyugat költőit, Babits Mihályt, Tóth Árpádot érezte legközelebb a saját költőideáljához, de egyiküknek sem vált utánzó-jává.

Dsida Jenő legtovább tiltott alkotása, emblematikus verse az 1936-ban írt *Psalmus Hungaricus*, amely a magyarság sorsa miatt érzett fájdalom és aggodalom felfokozott, biblikus erejű kifejezése. A költő szerepét a figyelem összpontosításában, a tragikus sorsot kifejező közös ének megszólaltatásában látja: „Énekelj, hogy világgá hömpölyögjön / zsoltárod, mint a poklok tikkadt, kénköves szele, / s Európa fogja be fülét, / s nyögjön a borzalomtól / és örüljön bele!” – hangzik a hatalmas költemény befejező részében.

Nem szokták emlegetni, de tény, hogy szívbetegséggel megpecsételt, rövid élete szinte egybeesett József Attila életidejével. Sok mindenben különböző pályájuk nem egy feltűnő hasonlóságot is mutat. Mindketten korán, már gyermekfővel jelentkeztek verseikkel. Mindketten könnyeden és virtuóz módon verseltek, a látásmódjuk árnyalt, gyöngéd és játékos volt. Mindkettejük költészetében kiemelt téma a hazaszeretet és az Isten-keresés, az isteni gondviselésbe vetett végső bizalom. És – korai haláluk ellenére – mindketten rendkívüli és teljes költői életművet hagytak maguk után.

